

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Фізико-математичний факультет

Кафедра бізнес-економіки та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Викладач аспірантури і докторантури

Т.І. Чистякова Ірина ЧИСТЯКОВА

« 03 » Вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВИПЕРЕДЖАЮЧИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

Спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини

Освітньо-наукова програма Економіка

Мова навчання українська

Погоджено науковою радою
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

« 03 » Вересня 2025 р.

Голова

Віталій ОМЕЛЬЯНЕНКО,
д.е.н., проф.

Розробник:

Ілляшенко Наталія Сергіївна, доктор економічних наук, професор,
професор кафедри бізнес-економіки та адміністрування

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри бізнес-
економіки та адміністрування

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри,

д.е.н., проф. Вікторія БОЖКОВА

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Освітній рівень: «доктор філософії»	Цикл професійної підготовки, обов’язкова	
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		4-й	4-й
		Лекції	
		20 год.	6 год.
		Практичні	
		10 год.	4 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		90 год.	110 год.
		Консультації:	
		- год	-
		Вид контролю: екзамен	

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Випереджаючий інноваційний розвиток» є формування у здобувачів освіти мислення стосовно теоретико-методологічних та методичних засад управління стратегіями випереджаючого науково-технологічного інноваційного розвитку промислових підприємств; набуття ними системи фундаментальних умінь і навичок, необхідних для управління випереджаючим розвитком підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є методологічні засади, теоретико-методичні підходи, принципи, організаційно-економічні методи і інструменти управління випереджаючим розвитком підприємства.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є процеси організаційно-економічного управління випереджаючим розвитком підприємства в умовах зміни технологічних укладів.

У результаті засвоєння навчального матеріалу «Випереджаючий інноваційний розвиток» здобувач вищої освіти повинен володіти:

інтегральною компетентністю:

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

загальними компетентностями:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-3. Здатність працювати в міжнародному контексті

ЗК-4. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

спеціальними (фаховими) компетентностями:

СК-1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК-5. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції

СК-6. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Опанування дисципліною ґрунтується на результатах навчання, отриманих під час навчання за освітньої програмою освітнього ступеня – магістр (другий рівень освіти).

Навчальна дисципліна пов'язана з іншими дисциплінами НП ОНП, а саме передуючими дисциплінами є: «Економіка та менеджмент знань».

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувача повинні бути сформовані ряд знань, вмінь та навичок з автономності та відповідальності.

РН 01	Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.
РН 02	Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.
РН 03	Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках
РН 05	Пропонувати нові рішення, розробляти та наукові проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти
А 90 – 100 Відмінно	Здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, вільно самостійно та аргументовано користується теоретичними знаннями; застосовує знання при розв'язуванні завдань, може пояснити хід розв'язання, аргументувати ефективність шляху їх виконання. Правильно розв'язує завдання контрольних робіт у межах понад 90%. Здобувач демонструє у наявності результати виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою з дисципліни
В 82 – 89 Добре	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань, розв'язує завдання, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. При викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно розв'язує більшість завдань контрольних робіт, що становить від 82 до 90%. Завдання практичних занять виконує у повному обсязі.
С 74 – 81 Добре	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, ознайомлений з основними джерелами, допускає суттєві неточності та помилки. Правильно розв'язує частину завдань контрольних робіт, що становлять від 74 до 81%. Завдання практичних занять виконує у повному обсязі.
Д 64 – 73 Задовільно	Вільно володіє матеріалом лекцій, але не може навести власних прикладів. Може виконати елементарні завдання з теми. Фрагментарно, поверхово без аргументації та обґрунтування відповідає на запитання, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичні завдання виконує з суттєвими неточностями, правильно розв'язує завдань контрольних робіт у межах від 64 до 73%. Виконує завдання практичних занять понад 64%.
Е 60 – 63 Задовільно	Володіє матеріалом лекцій, не виявляє додаткове опанування та розширення знань. Знає основні поняття, відчуває труднощі у наведенні прикладів, аргументації положень, поясненні кроків розв'язання завдань. Розв'язує завдань контрольних робіт у межах від 60 до 63%
Ф 35 – 59 Не задовільно	Здобувач вищої освіти не володіє теоретичним матеріалом з дисципліни, розв'язує прості практичні завдання. Допускає суттєві помилки, не може пояснити алгоритм розв'язування практичного завдання. Розв'язує завдань контрольних робіт у межах 36-59%
FX 1 – 34 Не задовільно	Здобувач вищої освіти не володіє теоретичним матеріалом з дисципліни. Виконання практичних завдань викликають значні труднощі. Розв'язує завдань контрольних робіт у межах від 0-до 35%

Розподіл балів, що отримують здобувачі вищої освіти, за розділами та видами діяльності

Контроль										Разом	Загальна сума
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10		
Поточний контроль											
7	8	7	8	7	8	7	8	7	8	75	
Екзамен										25	

T 1, T 2 ... T 8 – номер теми

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту(роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Екзамен, тести, проекти, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та наукових досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1 Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Теоретичні засади випереджаючого інноваційного розвитку промислових підприємств

Наука і техніко-технологічні інновації як основа інноваційного розвитку: зарубіжні і вітчизняні механізми їх державної підтримки.

Випереджаюче інноваційне прискорення: сутність, зміст і роль у забезпеченні розвитку промислового підприємства.

Передумови успіху випереджаючого інноваційного прискорення: теоретичні аспекти.

Тема 2 Підходи до управління розвитком підприємства

Аналіз існуючих підходів до управління розвитком підприємства.

Порівняльний аналіз і класифікація підходів до стратегічного управління розвитком промислових підприємств.

Тема 3 Стратегії інноваційного розвитку підприємств

Стратегії випереджаючого інноваційного розвитку. Наступальні стратегії. Агресивно-наступальні стратегії. Помірковано наступальні стратегії. Стратегія «швидкий другий». Імітаційна стратегія

Захисні стратегії.

Стратегії інноваційного розвитку залежно від рівня реалізації, залежно від структури суб'єкта реалізації заходів, залежно від об'єкта реалізації, залежно від стадії інноваційного процесу.

Тема 4 Проблеми та перспективи формування і реалізація стратегій випереджаючого інноваційного розвитку підприємств

Характеристика факторів та передумов формування та реалізації стратегій випереджаючого інноваційного розвитку в Україні.

Тема 5 Стратегічні напрями науково-технологічного інноваційного розвитку

Реалізація діяльності в галузі, яка відповідає останньому технологічному устрою. Різкий «переворот» традиційних галузей.

Придбання зовнішніх старт-апів для власного розвитку. Копіювання та адаптація. Створення та продаж патентів.

Тема 6 Критеріальна база вибору напрямів та відповідних їм стратегій науково-технологічного інноваційного розвитку підприємства

Критерії оцінки рівня достатності факторів зовнішнього та внутрішнього середовища наздоганяючого типу розвитку.

Критерії оцінки рівня достатності факторів зовнішнього та внутрішнього середовища типу розвитку на рівні лідера.

Критерії оцінки рівня достатності факторів зовнішнього та внутрішнього середовища випереджаючого інноваційного типу розвитку.

Тема 7 Методичні засади визначення перспективних напрямів та стратегій випереджаючого інноваційного розвитку підприємства

Етапи визначення перспективних напрямів та стратегій випереджаючого інноваційного розвитку підприємства та їх характеристика.

Тема 8 Траскторії випереджаючого інноваційного прискорення підприємств в умовах військового стану в Україні

Різновиди методів маркетингового прогнозування споживацького попиту в умовах випереджаючого розвитку та військового стану в Україні

Методи експертних оцінок тенденцій розвитку науки та техніки.

Фактори міжнародного зовнішнього та національного зовнішнього середовища підприємства.

Потенціал інноваційного розвитку підприємства та його складові: ринковий, інноваційний, виробничо-збутовий та безпековий.

Тема 9 Управління знаннями при формуванні стратегії випереджаючого інноваційного розвитку підприємства

Стратегічні напрями випереджаючого інноваційного розвитку в умовах зміни технологічних укладів.

Процес управління знаннями при формуванні стратегії випереджаючого інноваційного розвитку підприємства. Сутність етапів формування знаннеорієнтованої стратегії випереджаючого інноваційного розвитку підприємства.

Особливості оцінки підсистем потенціалу інноваційного розвитку підприємства

Тема 10 Моделювання вибору стратегій випереджаючого інноваційного розвитку

Оцінка відповідності можливого напрямку інноваційного розвитку промислового підприємства перспективним напрямам інноваційного розвитку галузі в якій воно працює чи планує працювати.

6.2 Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р.		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р.
Тема 1 Теоретичні засади випереджаючого інноваційного розвитку промислових підприємств	11	2				9	20					20
Тема 2 Підходи до управління розвитком підприємства	11	2				9	10					10
Тема 3 Стратегії інноваційного розвитку підприємств	11	2				9	10					10
Тема 4 Проблеми та перспективи формування і реалізація стратегій випереджаючого інноваційного розвитку підприємств	11	2				9	10					10
Тема 5 Стратегічні напрями науково-технологічного інноваційного розвитку	11	2				9	12	2				10
Тема 6 Критеріальна база вибору напрямів та відповідних їм стратегій науково-технологічного інноваційного розвитку підприємства	13	2	2			9	14	2	2			10
Тема 7 Методичні засади визначення перспективних напрямів та стратегій	13	2	2			9	14	2	2			10

випереджаючого інноваційного розвитку підприємства												
Тема 8 Траєкторії випереджаючого інноваційного прискорення підприємств в умовах військового стану в Україні	13	2	2			9	10					10
Тема 9 Управління знаннями при формуванні стратегії випереджаючого інноваційного розвитку підприємства	13	2	2			9	10					10
Тема 10 Моделювання вибору стратегій випереджаючого інноваційного розвитку	13	2	2			9	10					10
Усього годин	120	20	10			90	120	6	4			110

6.3 Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Критеріальна база вибору напрямів та відповідних їм стратегій науково-технологічного інноваційного розвитку підприємства	2	2
2	Методичні засади визначення перспективних напрямів та стратегій випереджаючого інноваційного розвитку підприємства	2	2
3	Траєкторії випереджаючого інноваційного прискорення підприємств в умовах військового стану в Україні	2	
4	Управління знаннями при формуванні стратегії випереджаючого інноваційного розвитку підприємства	2	
5	Моделювання вибору стратегій випереджаючого інноваційного розвитку	2	
	Разом	10	4

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Ілляшенко Н. С. Управління випереджаючим інноваційним розвитком промислових підприємств : монографія / Н.С. Ілляшенко. Суми : Триторія, 2019. 504 с.
2. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Управління інноваційним розвитком в умовах технологічних трансформацій : монографія. Суми: Триторія, 2023. 228 с.
3. Ілляшенко Н.С., Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Голишева Є.О. Інтелектуальний бізнес в системі управління інноваційним розвитком / за ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. Суми: Триторія, 2025. 166 с.

Додаткові:

4. Illiashenko Sergii, Shypulina Yuliia, Illiashenko Nataliia. Approach to assessment of prerequisites for innovative development of intellectual business. Economic Herald of State Higher Educational Institution «Ukrainian State University of Chemical Technology». 2025. № 1. pp. 26-34. URI: <http://ek-visnik.dp.ua/wp-content/uploads/pdf/2025-1/Illiashenko.pdf>
5. Illiashenko Sergii, Shypulina Yuliia, Illiashenko Nataliia, Golysheva Ievgeniia. Digitalization of logistics to solve the problems of its development in the conditions of the post-war recovery of Ukraine's economy. Economic Herald of State Higher Educational Institution «Ukrainian State University of Chemical Technology». 2024. № 1. pp. 69-77. DOI: 10.32434/2415-3974-2024-19-1-69-77
6. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Управління маркетинговими ризиками комерціалізації радикальних інновацій на етапі формування первинного попиту. Маркетинг і цифрові технології. 2024. №2. С. 17-29. DOI: <https://doi.org/10.15276/mdt.8.2.2024.2>
7. Illiashenko N.S., Korol S.V., Fedirko A.M. (2024) Digital support as a forming factor of innovative communities in the conditions of security-oriented sustainable development of enterprises in Ukraine. Економіка та суспільство, (60). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-44>
8. Illiashenko N.S., Korol S.V., Fedirko A.M. (2024) Psychological readiness of subjects of innovative activities during implementation of innovative marketing. Економіка та суспільство, (66). вилучено із <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4538>
9. Ілляшенко С.М., Ілляшенко Н.С., Шипуліна Ю.С., Райко Д.В. Перспективи і проблеми інноваційного розвитку в умовах четвертої промислової революції. Управління інноваційною діяльністю: теорія і практика: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., професора Витвицької О.Д. Київ: ТОВ «АГРАР МЕДІА ГРУП», 2021. С. 112-131.
10. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Інноваційний капітал і інноваційна культура в управлінні інноваційним розвитком підприємств в умовах технологічних трансформацій. Проблеми економіки. 2023. №1. С. 96-104.

11. Illiashenko Sergii, Shypulina Yuliia, Illiashenko Nataliia, Golysheva Ievgeniia. Digitalization as a direction of innovative development of Ukrainian universities in the conditions of technological transformations. *Economic Herald of State Higher Educational Institution «Ukrainian State University of Chemical Technology»*. 2023. № 1. P. 128-138.
12. Ілляшенко Н.С. Засади функціонування механізму управління стратегіями випереджаючого науково-технологічного розвитку промислового підприємства. *Інфраструктура ринку*. Одеса : ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2020. № 40. С. 203–209
13. Ілляшенко Н.С. Механізм управління стратегіями випереджаючого науково-технологічного інноваційного розвитку промислового підприємства. *Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання*. Дніпропетровськ : Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, 2020. № 2. Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7636>
14. Ілляшенко Н. С. Методичні засади вибору стратегій випереджаючого інноваційного розвитку промислового підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2019. № 33. С. 108-112
15. Ілляшенко Н. С. Теоретико-методологічні засади визначення випереджаючих траєкторій інноваційного прискорення промислових підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. № 2. С. 95-101.
16. Москаленко О. М. Випереджаючий економічний розвиток у системі стратегічних потреб світового суспільства. *Вчені записки : збірник наукових праць*. 2012. Вип. 14. Ч. 1. С. 41-48.
17. Москаленко О. М. Методологія дослідження теоретичної моделі випереджаючого економічного розвитку в сучасній політичній економії. *Економіка розвитку*. 2013. № 3(67). С. 16-20.
18. Москаленко О. М. Випереджальний розвиток і концептуальні основи економічної політики сучасної держави. *Економічний часопис-XXI*. 2014. №1-2(2). С. 4-7.

Ресурси мережі Інтернет:

1. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Президента України. URL: www.president.gov.ua
3. Офіційний сайт Верховної ради України. URL: www.rada.gov.ua
4. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: www.ac-rada.gov.ua
5. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
6. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua
7. Офіційний сайт Міністерства Юстиції України. URL: www.minjust.gov.ua
8. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA/>.
9. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL:

www.ukrstat.gov.ua

10.Офіційний сайт Євростату. URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/>

**8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна**

Для проведення занять потрібні аудиторії, які мають мультимедійне обладнання.

Обладнання для практичних занять з курсу: ноутбук або ПК з зовнішньою звуковою картою та програмним забезпеченням (Steinberg Cubase 8.5 (або більш сучасна версія), Adobe Audition 1.6 (або більш сучасна версія), набір FabFilter TotalBundle 2017 (або більш сучасна версія).